

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0425U000134

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-04-2025

Статус: Підтверджена МОН

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №962 від 03.07.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оріщенко Дмитро Миколайович

2. Dmytro Orishchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-2869-1871

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 08.00.04

Назва наукової спеціальності: Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 21-03-2025

Спеціальність за освітою: Менеджмент організацій

Місце роботи здобувача: Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497199

Місцезнаходження: вул. Тваринників, буд. 1-а, Харків, Харківський р-н., 61026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 65.356.02

Повне найменування юридичної особи: Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497199

Місцезнаходження: вул. Тваринників, буд. 1-а, Харків, Харківський р-н., 61026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497199

Місцезнаходження: вул. Тваринників, буд. 1-а, Харків, Харківський р-н., 61026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 82.15.23, 06.51.35

Тема дисертації:

1. Механізми управління галузевою та товарною спеціалізацією аграрних підприємств
2. Mechanisms of agricultural enterprises sphere and commodity specialization management

Реферат:

1. Дисертація присвячена новому вирішенню важливе наукове завдання теоретично-методичного та прикладного обґрунтування теоретичних, методичних та практичних засад управління змінами у галузевій та товарній спеціалізації аграрних підприємств на основі побудови та інтеграції в системи менеджменту відповідних механізмів управління. В роботі ідентифіковані сутнісні ознаки, принципи та характеристики процесів змін та розвитку товарної й галузевої спеціалізації аграрних підприємств. Обґрунтування теоретичні засади формування та функціонування механізмів управління товарною та галузевою спеціалізацією аграрних підприємств. Визначені методичні підходи щодо здійснення оцінки рівня спеціалізації аграрних підприємств та ефективності управління нею в системах їх менеджменту. Ідентифіковані структурно-динамічні тенденції трансформації галузевої та товарної спеціалізації аграрних підприємств. Виконана оцінка рівня ефективності виробництва продукції аграрних підприємств та визначити

його динаміку для суб'єктів різних напрямів спеціалізації. Визначені прояви впливу кон'юнктурних змін на цільових ринках збуту продукції аграрних підприємств на прийняття рішень щодо змін спеціалізації. Окреслені стратегічні підходи до оптимізації товарної спеціалізації та поєднання різних галузей у структурі аграрних підприємств. Визначено типологію аграрних підприємств з урахуванням впливу ринкових факторів на формування їх галузевої та товарної спеціалізації. Обґрунтовано організаційно-економічні механізми ефективного управління галузевою та товарною спеціалізацією аграрних підприємств. Розроблено концептуальні основи формування організаційно-економічного механізму управління товарною спеціалізацією аграрного підприємства, який дає змогу ефективно впроваджувати адаптаційні стратегії розвитку виробничокомерційної діяльності, враховуючи вплив як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, а також забезпечує оптимальне використання виробничого та економічного потенціалу підприємства, а також дозволяє визначати найбільш ефективну структуру управління товарною спеціалізацією в межах менеджменту підприємства. Визначено стратегічні орієнтири для підвищення економічної ефективності основної діяльності аграрних підприємств в умовах домінування екстенсивного типу розвитку виробництва на основі акцентування уваги на тенденції переходу до монопродуктової спеціалізації в рослинництві. Розвинути ідентифікацію тенденцій трансформації товарної спеціалізації аграрних підприємств в умовах пріоритетності рослинницької галузі з подальшим визначенням резервів підвищення ефективності основної діяльності аграрних підприємств при виробництві тваринницької продукції та реалізації проєктів зі створення переробних виробництв, що забезпечить стратегічну орієнтацію на підвищення економічної стійкості товаровиробників. В першому розділі визначено сутнісні ознаки, принципи, види і форми спеціалізації аграрних підприємств, обґрунтовано архітектуру механізму управління товарною та галузевою спеціалізацією, розроблено методичні підходи та підходи до ідентифікації та оцінювання рівня товарної й галузевої спеціалізації в аграрних підприємствах. В другому розділі визначено тенденції змін товарної спеціалізації аграрних підприємств до ринкових умов, здійснено оцінку економічної ефективності виробництва в аграрних підприємствах різних типів спеціалізації, а також встановлено відповідність спеціалізації аграрних підприємств кон'юнктурним характеристикам цільових ринків збуту. В третьому розділі запропоновано методіку економічного моделювання спеціалізації аграрних підприємств та оптимального поєднання їх галузей, визначено пріоритетні напрями виробничої діяльності аграрних підприємств відповідно до сучасних тенденцій на цільових ринках, а також обґрунтовано організаційно-економічні принципи ефективного управління збутовою діяльністю підприємств, що спеціалізуються на виробництві певних видів продукції. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені дисертантом рекомендації з управління товарною спеціалізацією сільськогосподарського виробництва можуть бути впроваджені аграрними підприємствами для підвищення ефективності їх діяльності, а також використані органами державного управління для розробки політики та програм розвитку агропромислового комплексу.

2. The dissertation is devoted to a new solution of an important scientific task of theoretical, methodological and applied substantiation of theoretical, methodological and practical principles of managing changes in the sectoral and commodity specialization of agricultural enterprises based on the construction and integration into management systems of the corresponding management mechanisms. The work identifies essential features, principles and characteristics of the processes of changes and development of commodity and sectoral specialization of agricultural enterprises. The theoretical principles of the formation and functioning of mechanisms for managing commodity and sectoral specialization of agricultural enterprises are substantiated. Methodological approaches to assessing the level of specialization of agricultural enterprises and the effectiveness of its management in their management systems are determined. Structural and dynamic trends in the transformation of sectoral and commodity specialization of agricultural enterprises are identified. The level of efficiency of production of agricultural enterprises is assessed and its dynamics are determined for subjects of different specialization areas. The manifestations of the influence of market changes on the target markets for the sale of agricultural enterprises' products on decision-making regarding changes in specialization are determined. Strategic approaches to optimizing product specialization and combining different industries in the structure of

agricultural enterprises are outlined. The typology of agricultural enterprises is determined, taking into account the influence of market factors on the formation of their industry and product specialization. Organizational and economic mechanisms for effective management of industry and product specialization of agricultural enterprises are substantiated. Conceptual foundations for the formation of an organizational and economic mechanism for managing product specialization of an agricultural enterprise are developed, which allows for the effective implementation of adaptive strategies for the development of production and commercial activities, taking into account the influence of both external and internal factors, and also ensures the optimal use of the production and economic potential of the enterprise, and also allows determining the most effective structure for managing product specialization within the framework of enterprise management. Strategic guidelines have been determined for increasing the economic efficiency of the main activity of agricultural enterprises in the conditions of dominance of the extensive type of production development based on focusing on the trends of transition to mono-product specialization in crop production. To develop the identification of trends in the transformation of commodity specialization of agricultural enterprises in the conditions of priority of the crop sector with further identification of reserves for increasing the efficiency of the main activity of agricultural enterprises in the production of livestock products and the implementation of projects for the creation of processing industries, which will provide a strategic orientation to increasing the economic sustainability of commodity producers. The first section identifies the essential features, principles, types and forms of specialization of agricultural enterprises, substantiates the architecture of the mechanism for managing commodity and industry specialization, develops methodological approaches and approaches to identifying and assessing the level of commodity and industry specialization in agricultural enterprises. The second section identifies trends in changes in commodity specialization of agricultural enterprises to market conditions, assesses the economic efficiency of production in agricultural enterprises of different types of specialization, and establishes the correspondence of the specialization of agricultural enterprises to the market characteristics of target sales markets. In the third section a methodology for economic modeling of specialization of agricultural enterprises and optimal combination of their industries is proposed, priority areas of production activity of agricultural enterprises are determined in accordance with modern trends in target markets, and organizational and economic principles of effective management of sales activities of enterprises specializing in the production of certain types of products are substantiated. The practical significance of the results obtained is that the recommendations for managing commodity specialization of agricultural production developed by the doctoral candidate can be implemented by agricultural enterprises to increase the efficiency of their activities, as well as used by state administration bodies to develop policies and programs for the development of the agro-industrial complex.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Оріщенко Д. М. Економічна ефективність галузевої та товарної спеціалізації аграрного виробництва. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 6. Том 3. С. 194-198. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6\(3\)-194-198](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6(3)-194-198)
- Оріщенко Д. М. Роль інновацій та технологій у визначенні спеціалізації сільськогосподарських підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 5. Том 2. С. 334-339. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5\(2\)-57](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-57)

- Оріщенко Д. М., Халін С. В., Шерстюк О. В. Галузева спеціалізація як шлях до сталого розвитку аграрних підприємств. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. Том 8. № 3. С. 412-417. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-65>
- Оріщенко Д. М. Формування галузевої спеціалізації в аграрному секторі: теоретичний аспект. Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2024. № 12 (203). С. 92-103. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.12.07>

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: збільшення обсягів виробництва; підвищення продуктивності праці

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0111U005203, 0116U003477, 0124U001624

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Плотницька Світлана Іванівна

2. Svitlana Plotnytska

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0634-1848

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497199

Місцезнаходження: вул. Тваринників, буд. 1-а, Харків, Харківський р-н., 61026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Власенко Тетяна Анатоліївна

2. Tetiana Vlasenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9515-2423

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Данько Юрій Іванович

2. Yurii I. Danko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9847-1593

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Маренич Тетяна Григорівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Маренич Тетяна Григорівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Олена Смігунова

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна